

สรุป

5.1 การหาข้อยุติของปัญหา

ในการที่จะพิจารณาหาข้อยุติของปัญหาการโต้เถียงในเรื่องใดก็ตาม เราจะสามารถกระทำใดก็ตามเมื่อสามารถหาเหตุผลหรือหลักการที่มีลักษณะสากลเป็นที่ยอมรับกันอย่างเด็ดขาดในความจริงและถูกต้องมาเป็นเครื่องชี้ขาดที่จะนำไปสู่ข้อยุติของปัญหาได้ กรณีปัญหาการมีอยู่ของพระเจ้าก็เช่นเดียวกัน จะสามารถหาข้อยุติของปัญหาได้ ก็ต่อเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ ฝ่ายที่นับถือพระเจ้า เช่น นักปรัชญาคริสเตียนที่เป็นนักเทววิทยา และฝ่ายที่ไม่นับถือไม่ยอมรับในเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้า เช่น นักปรัชญาสมัยปัจจุบันกลุ่มปรัชญาภาษา สามารถที่จะอ้างเหตุผลที่มีลักษณะเป็นความจริงสากล ที่มีความถูกต้องสมบูรณ์อย่างเด็ดขาดมาหักล้างข้อเสนองานของอีกฝ่ายหนึ่งให้เป็นที่ประจักษ์ชัดและปราศจากข้อโต้แย้ง เมื่อพิจารณาการโต้เถียงและการอ้างเหตุผลของทั้งสองฝ่ายแล้ว เราสามารถที่จะสรุปเข้าสู่ข้อยุติของปัญหานี้ได้หรือไม่ คำตอบก็คือ เราไม่อาจที่จะหาข้อยุติของปัญหาในเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าได้จากข้อโต้เถียงของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากเหตุผลและข้อเสนอของทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายเทววิทยา ซึ่งหมายรวมถึงนักปรัชญาคริสเตียนที่นับถือพระเจ้าและฝ่ายนักปรัชญาปัจจุบันกลุ่มปรัชญาภาษา ต่างก็มีจุดแข็งและจุดอ่อนด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะพิจารณาได้ตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ

5.2 จุดอ่อนของวิธีการทดสอบ

จากแนวความคิดและหลักการของนักปรัชญาภาษา ซึ่งถือเรื่องของการทดสอบ (verification) เป็นมาตรการอันสำคัญที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าข้อความในแบบเทววิทยาที่กล่าวถึงพระเจ้าและการมีอยู่ของพระเจ้านั้นเป็นสิ่งที่ปราศจากความหมายและไร้สาระ จุดเริ่มต้นที่เราจะต้องวิเคราะห์และพิจารณาคือ การทดสอบเป็นมาตรการที่ถูกต้องและสามารถใช้เป็นหลักสากลในการที่จะวิเคราะห์ปัญหาเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพียงไร

5.2.1 ความหมายและขอบเขตของการทดสอบ

จอห์น ฮิค (John Hick) ได้ให้คำจำกัดความของ คำว่า การทดสอบว่า "เป็นชื่อที่เราใช้เรียกเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในความสำนึกของมนุษย์"¹ เพราะฉะนั้นจากคำจำกัดความ เราเห็นว่าความหมายและขอบเขตของการทดสอบเกี่ยวข้องกับอู่ภายในประสบการณ์ของมนุษย์ นอกจากนี้ลักษณะของการใช้คำว่า การทดสอบในรูปของคำกริยา ลักษณะของการใช้คำว่า ทดสอบ (verify) จะออกมาใน 2 แบบคือ

ก. แบบผู้กระทำ (active voice)

ข. แบบผู้ถูกกระทำ (passive voice)

ในแบบแรกคือแบบผู้กระทำจะเป็นไปในรูป นาย ก. ทดสอบสิ่งนั้น ข้าพเจ้าทดสอบสิ่งนี้ และในแบบของผู้ถูกกระทำจะเป็นไปในรูป "สิ่งนั้นถูกทดสอบโดย....." ซึ่งทั้งสองแบบจะต้องประกอบไปด้วยตัวบุคคลผู้กระทำการทดสอบและประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่มีต่อสิ่งที่ต้องการทดสอบ การทดสอบจึงเป็นเรื่องประสบการณ์ของมนุษย์ที่นำมารับรองหรือยืนยันข้อความและประโยคต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้ปัญหาประการแรกในเรื่องของการทดสอบก็คือ ผลจากการทดสอบนั้นเป็นสิ่งที่แน่นอนเสมอไปทุกเรื่องหรือไม่ จากคำอธิบายในเรื่องหลักการของการทดสอบที่แอร์ได้ให้ไว้ เป็นคำตอบที่ประจักษ์ชัดว่าผลของการทดสอบนั้นไม่อาจถือได้ว่าแน่นอนเสมอไป เนื่องจากแอร์เองได้แบ่งระดับชั้นของการทดสอบออกเป็นสองระดับ คือระดับแข็งและระดับอ่อน (strong sense, weak sense) ตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้วในตอนต้น และจากผลการทดสอบในระดับอ่อนที่ออกมาในลักษณะของความน่าจะเป็นไปได้หรือการคาดหวังนั้น เป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าเรื่องของการทดสอบไม่ได้มีลักษณะเป็น "แนวความคิดที่เป็นเหตุ

¹Basil Mitchell, The Philosophy of Religion (Oxford University Press, 1971), p. 54. "The name for an event which takes place in human consciousness."

เป็นผลอย่างบริสุทธิ์" แต่มีลักษณะเป็นทั้งเหตุผลและทั้งจิตวิทยา (logicopsychology)² เพราะฉะนั้น การทดสอบจึงเป็นเรื่องที่ยังแยกไม่ออกอย่างเด็ดขาดจากอารมณ์ และความรู้สึกของมนุษย์ และถ้าจะถือการทดสอบเป็นมาตรการที่จะใช้ตัดสินข้อความต่าง ๆ ในแบบทเววิททยา ที่กล่าวถึงการมีอยู่ของพระเจ้าแล้ว เราจะใช้หรือยึดถือการทดสอบของบุคคลใดเป็นหลัก เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีแนวความคิด ทัศนคติ และความเชื่อที่แตกต่างกัน ในกลุ่มของผู้ที่ไม่นับถือและยอมรับการมีอยู่ของพระเจ้าก็จะถือการทดสอบจากประสบการณ์ของตนเป็นหลัก ซึ่งขณะเดียวกันในกลุ่มของผู้ที่นับถือและเชื่อในการมีอยู่ของพระเจ้า ก็ย่อมสามารถที่จะถือเอาการทดสอบและประสบการณ์ของตนที่มีต่อพระเจ้าเป็นเหตุผลได้เช่นกัน

ปัญหาประการที่สองที่เกิดขึ้นจากเรื่องของการทดสอบก็คือ "ข้อเท็จจริง" (facts) ทั้งหลายที่นักปรัชญาภาษายึดถือกันเป็นข้อเท็จจริงที่จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในขอบเขตของสิ่งที่มนุษย์สามารถรู้ได้โดยประสบการณ์ แต่เราจะสามารถแน่ใจได้อย่างไรว่า สิ่งที่มีมนุษย์ไม่สามารถรู้ได้โดยประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ การที่นักปรัชญาภาษาปัจจุบันใช้การทดสอบ และวิเคราะห์ภาษาเป็นหลัก โดยเกี่ยวข้องกับเรื่องของการประสบการณ์ก็เนื่องมาจากส่วนประกอบของความเชื่อที่มีแนวโน้มไปในทางวิทยาศาสตร์ แต่เราจะสามารถรู้และแน่ใจได้อย่างไรว่า วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถตอบปัญหาทุกอย่างได้ ผลและการคาดหวังจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูกต้องแน่นอนเสมอไป

ลักษณะเฉพาะโดยย่อของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีอยู่ดังต่อไปนี้³

ก. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ประกอบไปด้วยการคาดหวังหรือสมมุติฐานเกี่ยวกับประสบการณ์บางอย่างที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่จะทดสอบหรือปฏิเสธ ใ้โดยวิธีการให้คำอธิบาย

² Loc. cit.

³ Frederick Ferre', Language, Logic & God (London and Glasgow: Collins Clear-Type Press, 1970), pp. 44-46.

หมายความว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะ (specificity) เป็นการให้คำอธิบายว่า เหตุใดสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์หนึ่งเหตุใดจึงเกิดขึ้น เป็นการให้คำอธิบายที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎเกณฑ์ที่มนุษย์กำหนดขึ้น

ข. ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์นั้น ถ้าเป็นจริงที่สามารถให้คำอธิบายได้แล้ว จะต้องมีความที่จะแผ่ขยายออกไป (expansibility) ไม่ตายตัวอยู่เฉพาะแต่ข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นสมมุติฐานในตอนต้น ตัวอย่างเช่น กฎแห่งความโน้มถ่วง (gravitation) ซึ่งค้นพบโดยนิวตัน (Sir Isaac Newton) ไม่เพียงแต่จะให้คำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งทั้งหลายที่จะตกลงมาสู่พื้นผิวของโลกเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปอธิบายเกี่ยวกับระบบของจักรวาล (Solar System) และระบบของกาแลคซีที่ไกลออกไปอีกด้วย

ค. วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดหรือคาดหวังไว้ ลักษณะของการให้คำอธิบายจึงจำกัดวงอยู่ในขอบเขตของการกล่าววว่า ทำไมสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นจึงเกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างไร

จากข้อ ข. และ ค. จะพิจารณาได้ว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นมีขอบเขตจำกัดอยู่ในเรื่องของการคาดหวัง การตั้งสมมุติฐาน การทดสอบ และการตั้งกฎเกณฑ์ ซึ่งทั้งหมดนี้จำกัดอยู่ภายในความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของมนุษย์ แต่ขณะเดียวกันวิธีการทางวิทยาศาสตร์ก็ไม่อาจที่จะทดสอบหรือพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ชัดว่า สิ่งที่มีมนุษย์ไม่อาจรู้ได้นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ วิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงสามารถให้คำอธิบายได้เฉพาะแต่สิ่งที่มีมนุษย์สามารถรู้ได้ด้วยประสบการณ์เท่านั้น

5.2.2 ขอบกพร่องของหลักการทดสอบภาษา

หลักการทดสอบของนักปรัชญาภาษาแบ่งประเภทของข้อความออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อความแบบวิเคราะห์และข้อความแบบสังเคราะห์. โดยใช้หลักเกณฑ์ในการทดสอบว่า ข้อความแบบวิเคราะห์นั้นเป็นข้อความที่มีลักษณะเป็นจริงในตัวเอง เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวที่ทุกคนยอมรับ ส่วนข้อความแบบสังเคราะห์นั้นเป็นข้อความที่จะสามารถทดสอบได้ด้วยประสบการณ์ การสังเกต ถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่าหลักการทดสอบภาษาดังกล่าวไม่อาจถือเป็นหลักการสากลที่จะใช้ได้กับข้อความทั้งหมด เนื่องจากในการใช้ภาษาของมนุษย์เรานั้น

ข้อความบางประเภทมีลักษณะที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ของการทดสอบภาษา เป็นต้นว่า ข้อความในรูปของคำสั่ง หรือคำขอร้อง เช่น "จงยืนขึ้น" หรือ "ไปรดน้ำให้ภรรยา" ข้อความทั้งสองข้อความนี้อาจจัดว่าเป็นข้อความแบบวิเคราะห์ เพราะไม่ได้เป็นข้อความที่เป็นจริงในตัวเอง ไม่ได้เป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปที่ทุกคนยอมรับ และขณะเดียวกันก็ไม่อาจจัดว่าเป็นข้อความในแบบสังเคราะห์ เพราะไม่มีข้อเท็จจริงประการใดที่จะให้สังเกตหรือพิสูจน์ได้ แต่ทั้งสองข้อความนี้เป็นข้อความที่มีความหมายและเป็นที่น่าสนใจของผู้ใช้ภาษา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า ภาษาไม่ได้เป็นเพียงแต่เครื่องมือของมนุษย์ที่จะใช้สื่อความหมายระหว่างข้อเท็จจริงที่มีอยู่รอบตัวเราเท่านั้น แต่ภาษายังเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรู้สึกและความปรารถนาของมนุษย์ด้วย มนุษย์ใช้ข้อความภาษาแสดงออกให้เห็นที่เข้าใจว่าในขณะที่กล่าวข้อความเช่นนั้น หมายความว่าอย่างไร ในบางขณะเมื่อมีผู้กล่าวแก่เราว่า "วันนี้รู้สึกไม่สบายใจ" เราย่อมสามารถเข้าใจได้ว่าผู้พูดหมายความว่าอย่างไร และมีความรู้สึกขณะนั้นเช่นไร เหตุผลที่เราสามารถเข้าใจข้อความนี้ก็คือ วิธีการใช้คำพูดที่เป็นไปตามขอบเขตของความหมายที่สังคมมนุษย์กำหนด ประกอบกับประสบการณ์ของความไม่สบายใจที่เคยเกิดขึ้นแก่ตัวเรา เพราะฉะนั้นหลักการทดสอบภาษาที่นักปรัชญาภาษากำหนดขึ้นใช้เป็นมาตรการตัดสินข้อความต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้ จึงไม่อาจถือเป็นหลักสากลหรือกฎเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ตัดสินความหมายและการใช้ภาษาได้ เพราะเหตุว่าการแบ่งข้อความออกเป็นสองประเภทตามที่กล่าวมาเป็นการแบ่งที่จำกัดวงแคบอยู่ในวิธีการของวิทยาศาสตร์ แต่ความหมายของภาษานั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับวิธีการทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับกำหนัดของกลุ่มผู้ใช้ภาษาและเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาคด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่อาจที่จะกล่าวได้อย่างเด็ดขาดว่าข้อความในแบบทเววิทยาเป็นข้อความที่ไร้ความหมายและนำไปสู่ข้อสรุปถึงการไม่มีอยู่ของพระเจ้า

5.3 ลักษณะเฉพาะของข้อความในแบบทเววิทยา

การที่เราจะวิเคราะห์ข้อความในแบบทเววิทยาว่าเป็นข้อความที่มีความหมายหรือไม่นั้น เราจำเป็นต้องพิจารณาว่าข้อความในแบบทเววิทยานั้นมีลักษณะเป็นข้อความชนิดใด นักปรัชญาคริสต์เตียนปัจจุบันมีความเห็นว่าภาษาในแบบทเววิทยาเป็นภาษาที่แสดงความเชื่อมั่น

(conviction) ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและเป็นภาษาที่กล่าวถึงความจริงส่วนรวม (All Reality) นอกจากนี้ภาษาในแบบเทววิทยายังเป็นภาษาที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ลึกซึ้งของผู้พูดมากกว่ารูปแบบกฎเกณฑ์การใช้ภาษาแบบไวยากรณ์ จึงสรุปได้ว่า "ภาษาที่แสดงความเชื่อมั่นก็คือตัวผู้พูด"⁴ แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับภาษากับชีวิตคนเรา การปฏิเสธหรือโจมตีข้อความที่แสดงความเชื่อมั่น เท่ากับเป็นการปฏิเสธและโจมตีตัวเอง ปัญหาเกิดขึ้นว่าถ้าเราถือว่า ภาษาที่แสดงความเชื่อมั่นหรือแบบเทววิทยานี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ลึกซึ้งของผู้พูดแล้ว จะทำให้ภาษาแบบเทววิทยามีลักษณะเป็นอัตนัย (Subjective) ไปหรือไม่ ในเรื่องนี้นักปรัชญาคริสเตียนโคอิชบายว่า ภาษาแบบเทววิทยาจะเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้พูด แต่ไม่ได้มีลักษณะเป็นภาษาแบบอัตนัย เนื่องจากความรู้สึกที่ลึกซึ้งที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้นั้น เป็นความรู้สึกภักดีและศรัทธาต่อสิ่งที่เป็นความจริงอันสูงสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่มีภาวะพ้นวิสัยของการมองเห็นด้วยตา ภาษาหรือข้อความที่กล่าวออกมาจึงเป็นการพยายามที่จะใช้ภาษากล่าวถึงสิ่งทำให้เกิดความรู้สึกอันลึกซึ้งนั้น ลักษณะเฉพาะของข้อความแบบเทววิทยาอาจสรุปได้โดยกว้าง ๆ 3 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. โครงสร้างของภาษาแบบเทววิทยา มีลักษณะของการปฏิเสธของปฏิเสธซึ่งผู้ฟังจะต้องคิดด้วยเหตุผลและพยายามทำความเข้าใจ จนสามารถเข้าถึงภาวะของการรู้อย่างแท้จริง

2. ภาษาแบบเทววิทยาประกอบด้วยความรู้สึกภักดี และความเชื่อต่อสิ่งที่ทำให้เกิดประสบการณ์ทางจิต คือพระเจ้า

3. ภาษาแบบเทววิทยาเป็นภาษาที่แสดงออกถึงความศรัทธา และการแสดงการบูชาต่อสิ่งที่มีศรัทธา

จากลักษณะเฉพาะทั้งสามประการของข้อความแบบเทววิทยานี้ สามารถที่จะชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้อข้อความแบบเทววิทยาจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้พูดแต่แตกต่างจากภาษาธรรมดา

⁴ Ibid., pp. 196-197. "Convictional Language is the man who speaks."

ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ (emotive) ซึ่งภาษาที่เกิดจากอารมณ์ในแบบนี้ขาดความลึกซึ้ง ความ
 หนักแน่นและความเชื่อ ขาดสิ่งกระตุ้นที่มีภาวะที่มองไม่เห็น และลักษณะที่สำคัญที่สุดของภาษาใน
 แบบเทววิทยาคือเป็นการพยายามที่จะใช้ภาษาที่ดีที่สุดกล่าวถึงพระเจ้า อันเป็นสิ่งที่ภาวะอยู่
 นอกเหนือธรรมชาติ ประสบการณ์และภาษาของมนุษย์

5.4 จุดอ่อนของข้อความในแบบเทววิทยา

ข้อความในแบบเทววิทยาแม้จะมีเหตุผลที่เราจะยอมรับว่าเป็นภาษาที่มีความหมาย
 เฉพาะกลุ่มของผู้ที่มีความศรัทธาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับพระเจ้าเหมือนกันก็ตาม แต่การ
 กล่าวหาพระเจ้าเป็นสิ่งที่ภาวะอยู่นอกเหนือประสบการณ์ธรรมชาติและภาษาของมนุษย์ เป็น
 จุดอ่อนที่ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในการที่มนุษย์จะสามารถรับรู้เกี่ยวกับพระเจ้า
 ได้ เราจะสามารถมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ได้อย่างไร เหตุผลอีก
 ประการหนึ่งที่เป็นข้อบกพร่องของข้อความในแบบเทววิทยาคือ ภาษาหรือข้อความในแบบ
 เทววิทยานั้น ไม่อาจทำให้ผู้ฟังเกิดมโนภาพได้ การกล่าวหาพระเจ้าเป็นสิ่งที่มียู้อยู่โดยที่ไม่อาจ
 ให้คำอธิบายอย่างชัดเจนได้ถึงธรรมชาติของพระเจ้า ย่อมเป็นสิ่งที่ขัดแย้งตัวเอง นอกจากนี้
 ถ้าจะถือว่าเรื่องพระเจ้าเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความเชื่อและศรัทธาเป็นส่วนประกอบขึ้น
 พื้นฐานที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในการมีอยู่ของพระเจ้าแล้ว เหตุใดพระเจ้าซึ่งภาษาในแบบ
 เทววิทยากล่าวถึงว่าเป็นสิ่งที่ทรงอำนาจ จึงไม่ทำให้มนุษย์ทุกคนเกิดความเชื่อและศรัทธา
 ในพระเจ้า/ อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้นักปรัชญาคริสเตียนได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ถึงแม้พระเจ้า
 จะเป็นสิ่งที่ภาวะสูงสุดทรงอำนาจและเป็นผู้สร้างโลกมนุษย์ แต่พระเจ้าก็ได้ให้พันธุเหตุ
 (seminal reason) ตามคำสอนของ เซนต์ ออกัสติน เป็นพลังที่สามารถมีวิวัฒนาการได้
 เองในสสารแกโลกมนุษย์ ขณะเดียวกันก็ให้เจตจำนงที่เป็นอิสระแกมนุษย์ (Free will)
 ด้วยเหตุนี้ โลกจึงดำเนินไปตามวิถีทางของกฎแห่งธรรมชาติ และมนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือก
 เชื่อในสิ่งทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ปาสกาล (Pascal) กล่าวว่าในการที่มนุษย์จะเลือก
 เชื่อในพระเจ้านั้นเป็นการเสี่ยงที่ไม่มีโอกาสขาดทุน เพราะเหตุว่าถึงแม้พระเจ้าจะเป็นสิ่ง
 ที่ไม่มีอยู่ มนุษย์ที่เชื่อในพระเจาก็ไม่ได้เสียหรือขาดทุนแต่อย่างใด แต่จะได้รับผลตอบแทน

อย่างหาความได้เมื่อประสมชัยชนะในการเสี่ยง ถ้าพระเจ้าเป็นสิ่งที่มียุ่จริง⁵ อย่างไรก็ตามก็
การที่มนุษย์เรามีความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยที่ไม่อาจให้คำอธิบายได้อย่างกระจ่างชัดในสิ่ง
ที่ตนเชื่อ ย่อมเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดปัญหาและข้อโต้เถียงได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญากับพระเจ้า

การที่นักปรัชญาปัจจุบันนำเอาเรื่องการเมืองของพระเจ้ามาเป็นปัญหาอันสำคัญที่
แสวงหาคำตอบนั้นนำไปสู่ปัญหาว่า เรื่องของปรัชญาและเรื่องของพระเจ้ามีความสัมพันธ์กัน
อย่างไร และเหตุใดจึงไม่อาจหาข้อยุติของปัญหาในเรื่องการเมืองของพระเจ้าได้

ปรัชญาตั้งที่ใดกล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าเป็นเรื่องของแนวความคิด ความสงสัยและ
การแสวงหาคำตอบให้แก่สิ่งที่เป็นที่สงสัย ด้วยเหตุนี้ลักษณะของปรัชญาหรือธรรมชาติของ
ปรัชญาจึงเป็นเสมือนกระแสของความคิดที่สลับต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หน้าที่ของ
ปรัชญาจึงไม่อาจที่จะกำหนดใดแน่นอนตายตัว ในแง่หนึ่งเราอาจพิจารณาได้ว่าหน้าที่ของ
ปรัชญาก็คือการแสวงหาคำตอบแก่ปัญหาที่สงสัย เช่นปัญหาเรื่องความเป็นจริง ปัญหาเรื่อง
ความรู้ของมนุษย์ แต่นักปรัชญาปัจจุบันมีความเห็นว่าหน้าที่ของปรัชญาก็คือการวิเคราะห์ความ
รู้และวิเคราะห์ภาษา ทั้งนี้ เพราะความเชื่อของมนุษย์ในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นจริง
เปลี่ยนไป ประกอบกับแนวโน้มของความคิดที่เป็นไปตามแนวของวิธีการทางวิทยาศาสตร์
เราจะถือว่าปรัชญาเป็นเรื่องของเหตุผลโดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความเชื่อเลยใดหรือไม่
เราย่อมไม่อาจปฏิเสธความเชื่อให้หมดสิ้นไปจากปรัชญา เพราะถ้าพิจารณาอย่างละเอียด
แล้ว ปรัชญาก็คือเรื่องที่ประกอบไปด้วยความเชื่อเช่นเดียวกัน แต่เป็นความเชื่อในข้อเท็จจริง
เชื่อในสมมุติฐาน เชื่อในความคิด เป็นความเชื่อที่เริ่มจากความสงสัย และต้องการแสวงหา
คำตอบ

⁵Blaise Pascal, "The wager in Favor of God," Approach to
The Philosophy of Religion, Bronstein and Schulweis, ed. (ed ed.;
Englewood cliff, N.J.: Prentic-Hall, Inc., 1959), pp. 184-185.

๑) เรื่องของพระเจ้า เป็นความเชื่อที่เชื่อโดยเด็ดขาดปราศจากข้อสงสัย เชื่อในสิ่งที่มีภาวะซึ่งมองไม่เห็น แต่มีความสัมพันธ์กับจิตของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ปัญหาเรื่องการเมืองของพระเจ้าจึงเป็นปัญหาที่ไม่ได้เริ่มต้นจากพระเจ้า แต่จุดเริ่มต้นของปัญหาอยู่ที่ผู้ที่มีปัญญากับและเชื่อในการมีอยู่ของพระเจ้า และผู้ที่เชื่อในการมีอยู่ของพระเจ้าจะสามารถใช้ภาษาอธิบายความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจในการมีอยู่ของพระเจ้าได้อย่างไร ประชญาเป็นวิชาที่จะสามารถให้คำตอบแก่ปัญหานี้ได้หรือไม่ แม้ว่าหน้าที่ของปรัชญาคือการวิเคราะห์ความรู้ และวิเคราะห์ภาษา แต่ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ปรัชญาอาศัยมาทำการวิเคราะห์นั้น เป็นข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งจัดเป็นความรู้ที่ไม่แน่นอนยอมอาจผิดพลาดได้ ปรัชญาจะหาความรู้ที่ดีกว่านี้ไม่ได้ เพราะปรัชญาไม่มีอะไรพอที่จะคัดลึนความรู้เหล่านี้ได้ ปรัชญาเองก็ยังเป็นสิ่งที่อยู่ในขอบข่ายของประสบการณ์สามารถให้คำตอบในเรื่องของสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ได้อย่างไร

5.6 ความเห็นส่วนตัว

๑) ถ้าเรายอมรับว่า พระเจ้า เป็นเรื่องของความเชื่อและศรัทธาแล้ว เราจะไม่อาจให้คำตอบแก่ปัญหาเรื่องการเมืองของพระเจ้าได้ คร. แอนโทนี ฟลู โดกลลาวไว้ในหนังสือ God and Philosophy ว่าความเชื่อไม่อาจนำมาโต้แย้งกับความไม่เชื่อ เพราะเหตุว่าการโต้แย้งจะดำเนินไปอย่างไรไม่มีที่สิ้นสุด ฝ่ายที่เชื่อยอมจะตองอ้างความคิดเห็นของตนเป็นเหตุผลที่สนับสนุนถึงความเชื่อ ขณะเดียวกันฝ่ายที่ไม่เชื่อยอมจะตองอ้างความคิดเห็นของตนมาเป็นเหตุผลสนับสนุนถึงความไม่เชื่อ ในการที่เราจะคัดลึนความเชื่อของมนุษย์ ถ้าเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตของประสบการณ์ เราจะสามารถที่จะหามาตรการหรือหลักเกณฑ์มาคัดลึนค่าของความเชื่อนั้นได้ แต่สำหรับกรณีของความเชื่อในสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ เราขาดหลักเกณฑ์ที่จะนำมาชี้ขาดได้ บรรดาหลักเกณฑ์ทั้งหลายที่มนุษย์ใช้ล้วนแต่เป็นหลักเกณฑ์ที่อยู่ในขอบเขตของประสบการณ์ทั้งสิ้น

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้เราไม่อาจให้คำตอบแก่ปัญหาเรื่องการเมืองของพระเจ้าก็คือ ปรัชญาเป็นเรื่องของความคิดของมนุษย์ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลง หลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้คัดลึนในเรื่องใดก็ตาม จะตองมีลักษณะของความแน่นอนคงที่ เพราะมีฉนั้นแล้ว

ผลที่ได้จากการตัดสินยอมไม่อาจเป็นที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ความคิดเห็นของมนุษย์นั้นเป็น
 สัตว์ส่วนตัวที่มนุษย์มีมาโดยธรรมชาติ มนุษย์ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในทางร่างกาย สมอง
 และความคิดการมีความเห็นแตกต่างกันจึงเป็นความจริงอย่างหนึ่งที่เราจะต้องยอมรับ

การที่นักปรัชญาภาษายกเอาปัญหาเรื่องการเมืองของพระเจ้ามาวิเคราะห์โดยใช้
 หลักการทดสอบภาษาเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินข้อความที่กล่าวถึงพระเจ้าว่า เป็นข้อความ
 ที่ไร้ความหมายและนำไปสู่ข้อสรุปถึงการไม่มีอยู่ของพระเจ้านั้น ชาคำนำหนักของความสมเหตุ
 สมผลอย่างพอเพียง ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่มีการเปลี่ยนแปลง
 อยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นความแน่นอนของความหมายของภาษายกไม่อาจกำหนด
 ได้อย่างตายตัว นอกจากนี้การที่เราไม่อาจหาเหตุผลที่แน่ชัดมาพิสูจน์และยืนยันให้เห็นถึงการ
 ไม่มีอยู่ของสิ่งที่ยู่นอกเหนือประสบการณ์ของมนุษย์ได้ เป็นข้อสนับสนุนสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า เรา
 ไม่อาจตัดสินได้อย่างเด็ดขาดว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่

อย่างไรก็ตาม แมวว่าเราจะไม่อาจตัดสินได้อย่างเด็ดขาดว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่ไม่มี
 อยู่ แต่เราก็ไม่สามารถที่จะกล่าวยืนยันอย่างแน่ชัดได้ว่า พระเจ้าเป็นสิ่งที่มีความอยู่ เหตุผล
 สำคัญที่ทำให้เราไม่สามารถยืนยันก็คือเราไม่สามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับธรรมชาติ
 ของพระเจ้า และไม่อาจเกิดมโนภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับพระเจ้าได้ ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า
 การที่เราไม่สามารถหาหลักเกณฑ์มาตัดสินได้อย่างแน่ชัดว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่นั้น ไม่
 อาจถือเป็นเหตุผลที่ยืนยันว่าพระเจ้านั้นมีอยู่ และในทำนองเดียวกันการที่กล่าวว่า พระเจ้ามีอยู่
 ก็ไม่ได้มีหลักฐานและความชัดเจนพอเพียงสำหรับยืนยันถึงการมีอยู่จริงของพระเจ้า ปัญหา
 เรื่องการเมืองของพระเจ้าจึงเป็นปัญหาที่หาคำตอบแน่นอนชัดเจนไม่ได้ ทั้งนี้ ยอมแล้วแต่
 ความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละคน